

AZ ÖSSZEFÜGGŐ EGYÉNI GYAKORLAT KONCEPCIÓJA

A 2, 4 ÉS 5 FÉLÉVES TANÁRI MESTERKÉPZÉSBEN

AZ ÖSSZEFÜGGŐ EGYÉNI GYAKORLAT

1. A gyakorlat célja és feladata

Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat célja, hogy megalapozza a jelölt szakmai fejlődését. A tanárjelöltek megtapasztalják a **pedagógusszerepek** összetettségét, sokféleségét, komplex formában gyakorolják, fejlesztik mindazokat a kompetenciákat, amelyek a pedagógussá váláshoz, saját **pedagógusidentitásuk** tudatosításához, formálódásához hozzájárulnak. A gyakorlat alapvető feladata, hogy a jelöltek szaktárgyaik tanítása és az egyéb tevékenységeik során pedagógusi munkájukhoz reflektív módon, egyfajta „**kutatói**” **attitűddel** viszonyuljanak, készüljenek fel a tanulók megismerésére, a tanulócsoporthoz sajátosságainak megértésén alapuló, tényekre alapozott folyamat tervezésére. Gyakorolják, hogy eredményeiket folyamatosan építsék be munkájukba, osszák meg pedagóguskollégáikkal. Cél annak elősegítése, támogatása is, hogy a pedagógusok és jelöltek **pedagógusközösségek** tagjaivá váljanak, tapasztalják meg **a szervezet életében való tudatos, aktív részvétel**, az egymástól tanulás csoportos, az innováció közösségi formáinak az előnyeit; továbbá, hogy megtanuljanak felelősséget vállalni saját munkájukért, szakmai fejlődésükért.

A gyakorlati felkészítés sorában kiemelkedő jelentőségű, hogy a tanárjelölt ebben a gyakorlati formában komplexen gyakorolhatja, fejlesztheti mindazokat a kompetenciákat, amelyek fontosak számára a pedagógussá váláshoz.

2. A gyakorlat időkerete és szerepe

Az összefüggő egyéni szakmai gyakorlat a képzés utolsó félévében, köznevelési intézményben, megbízott mentortanár folyamatos irányítása, támogatása mellett végzett szakmai gyakorlat.

Az 1. táblázat bemutatja az összefüggő egyéni gyakorlat tevékenységrendszerét.

A 2. táblázat az összefüggő gyakorlat alatt párhuzamosan folyó egyetemi tevékenységeket foglalja össze.

1. táblázat: Az összefüggő egyéni gyakorlat tevékenységrendszere

TEVÉKENYSÉGEK	MEGOSZLÁSA A TELJES TEVÉKENYSÉG SZÁZALÉKÁBAN	MEGOSZLÁSA HETI ÓRASZÁMBAN
1. Megismerés	5-10	0-2
Az iskola, mint szervezet működésének megismerése		
A diákok megismerése		
A mentor és munkájának megismerése		
2. Az egyéni fejlődési út azonosítása Az eddig végzett tevékenységek azonosítása, az egyéni tervek megfogalmazása, egyéni fejlődési terv készítése	2-5	0-1
3. Tanítási tevékenység tervezése, megvalósítása, a tanulás támogatása és értékelése	40-70	9-20
Szaktárgyak tanítása (legfeljebb heti 10 órában)	25-64	9-20
Felkészülés az órákra		
Konzultáció a mentorral (és konzulens tanárral)		
Szaktárgyi hospitálás tanároknál, más tanárjelölteknél	15-35	3-7
Nem szaktárgyi hospitálás tanároknál, más tanárjelölteknél		
Tanórán kívüli szaktárgyi oktatási tevékenységek		
4. Tanórán kívüli tevékenységek	10-20	2-4
„Osztályfőnök-helyettesi” tevékenységek		
A tanulók szabadidős programjainak szervezésében való részvétel		
Az ifjúságvédelem, drog prevenció, mentálhigiéné, iskolai agresszió kezelés, konfliktuskezelés helyi gyakorlatának megismerése és segítése		
Szakkörök, felzárkóztatás, tehetséggondozás, projekt, témahét		
5. Együttműködés a szervezetben és azon túl	10-15	2-3
Együttműködés a családdal és a helyi közösségekkel		
Bekapcsolódás szakmai munkaközösségek és az iskola szervezeti munkáiba		
A tanárjelölt saját tudásának és szerepének átgondolása az intézményen belül		
Támogató, segítő rendszerek, szakszolgálatok megismerése és szükséges esetén kapcsolattartás		
		átlagosan 21-22

2. táblázat: Az egyéni összefüggő gyakorlattal párhuzamosan folyó tevékenységek rendszere a felsőoktatási intézményben

TEVÉKENYSÉG	KREDITSZÁM
I. Szaktárgyakhoz kapcsolódó tevékenység	
összefüggő egyéni gyakorlatot kísérő szakos / szakmódszertani szeminárium	2
szakmódszertani óra	2
szaktárgyi tanítási gyakorlat	2
II. Nem szaktárgyi területek	
szabadon választható tárgy	2
összefüggő egyéni gyakorlatot kísérő és esetmegbeszélő pedagógia-pszichológia szeminárium	2
portfólió	2

A szemináriumok kontaktóraszámuk kreditenként 15 óra. A heti munkaidő 2/3-át kell az iskolai gyakorlatra fordítani, amelybe minden esetben beleértendő az otthoni felkészülési és előkészítő, szervező és értékelő munka. A heti munkaidő 1/3-a az egyéni gyakorlattal párhuzamosan folyó egyetemi tevékenységekre, valamint a portfólió készítésére szolgál.

A gyakorlat főbb részeinek aránya a helyi sajátosságok és a hallgató fejlesztési igényei szerint változó arányú lehet. Ebben meghatározó a félévben oktatott tanórák mennyisége, mert minél kevesebb a tanítási óraszám, annál több egyéb tevékenységet kell végezni.

A kétféléves, nem tanári mesterképzésre épülő tanári mesterképzésben, ahol az összefüggő egyéni gyakorlattal párhuzamosan szaktárgyi tanítási gyakorlat is teljesítendő, a két gyakorlatot lehetőség szerint egy köznevelési intézményben végzi a hallgató.

3. A hallgató tevékenysége

3.1. Általános alapelvek

- A jelölt a gyakorlatot a mentor támogatása mellett, de már teljes szakmai felelősséggel végzi, elsősorban nem gyakorlóiskolai közegben.
- Az összefüggő egyéni gyakorlat a pedagógiai szerepek és tevékenységek komplex rendszerével ismerteti meg a hallgatókat, melynek támogatnia kell saját pedagógusidentitásuk formálódását.

- Az összefüggő egyéni gyakorlat – támogatott keretek közt – az egyéni felelősségvállalás, a szakmai döntéshozás, az önállóan végzett tevékenységek bővülését eredményezi, ezzel előkészítve a végzést követő munkavállalást, a gyakornoki státuszra való felkészülést.
- A gyakorlat során a hallgató eddigi fejlődésére építő, egyéni szakmai fejlesztési igényeihez igazodó tevékenységekben vesz részt, amelyhez szükséges a hallgató előzetes tudásának, fejlődési céljainak tisztázása (erre felhasználható pl. a képzés során készítendő portfólió).
- A gyakorlat lehetőséget teremt egy intézmény szakmai hitvallásának megértésére, annak operatív megvalósításának megismerésére.
- Az összefüggő egyéni gyakorlat során végzett tanulási út, s azokat megalapozó tevékenységek a mentorral egyeztetettek, az iskola és a tanulócsoport fejlődési igényeire reagálóak, a hallgató fejlődési terveihez, a tanulási eredményekhez igazodva tervezettek, fejlődési tervben rögzítettek.
- A gyakorlat során elvárt, támogatott és biztosított a hallgató számára a diákok, tanulócsoportok megismerése, vagy pedagógiai jelenségek megértése, a nevelési, tanulási-tanítási folyamat megalapozása céljából vizsgálatok végzése.
- A hallgató támogatásában, tanulásában fontos szerepet játszanak az egyre bővülő szakmai közösségek (esetleg tanuló társ, mentor, munka- és más szakmai közösségek).
- A tanulás fontos eleme a reflexió, ezért a tevékenységekhez a reflexiót támogató beszélgetések kapcsolódnak a mentorral és az iskola tágabb szakmai környezetével.
- A gyakorlat lehetőséget biztosít a köznevelési intézmények innovációs folyamataiba való betekintésre, azok megismerésére.
- A gyakorlat során a jelölt folyamatosan gyűjti, dokumentálja tapasztalatait, építi a portfólióját.

3.2. A hallgató által végzett tevékenységek

- A gyakorlatot biztosító iskola helyének és szerepének megismerése a köznevelés rendszerében és a helyi közösség életében.
- Az intézmény pedagógiai programjának, helyi tantervének, az intézmény felépítésének, az intézményi munkakörök, a hallgató szakjának megfelelő szakmai munkaközösség munkájának megismerése.
- A hallgató szakmai kompetenciáinak elemzése, a fejlődés megtervezése.
- A hallgató mind szaktárgyi, mind nem szaktárgyi órán történő hospitálása. A szaktárgyi hospitálás célja elsősorban a mentor, illetve a konzulens munkájának adott szempontok alapján történő megfigyelése és utólagos közös elemzése, de kívánatos más szaktanárok óráinak látogatása által a hallgató módszertani eszköztárának bővítése is. A nem szaktárgyi hospitálás célja elsősorban a tanított tanulócsoportokkal kapcsolatos tapasztalatszerzés más oktatási helyzetekben.
- A saját szaktárgy tanítása során a különböző életkorú és fejlettségű tanulók nevelése-oktatása. A szaktárgy tanítása során a jelölt legalább egy csoport tanítását vigye végig a félév során. Az iskolában töltött idejének legkevesebb 50, de legfeljebb 70 százalékában végezzen a szaktárgyához kapcsolódó tevékenységet (ebbe az órára való készülés, eszközök előkészítése, dolgozatjavítás stb. is beleértendő). Összesen legfeljebb heti tíz órában tanítsa a szaktárgyát.

- A jelölteknek módja legyen különböző módszerek kipróbálására, és az egyéniségéhez és a diákok sajátosságaihoz is igazodó tanítási eszköztárának kialakítására.
- Gyakorlati tapasztalat szerzése a tanulók megismerésében és személyiségük fejlesztésében.
- Kötelező feladat az osztályfőnöki munka megismerése, ez azonban gyakran nem válik el a diákok szabadidős tevékenységétől. Törekedni kell arra, hogy a jelölt mind az osztályfőnöki, mind a szabadidős tevékenységek esetén minél szélesebb körben szerezzen tapasztalatokat, különösen azokon a területeken, ahol az adott iskola erősségekkel rendelkezik.
- A pedagógiai munkához szükséges etikai és magatartási szabályok megismerése.
- A gyakorlaton végzett tevékenységekről fél éves igazolólap vezetése (a jelölt által), melyet a mentor aláírásával igazol a gyakorlat lezárásakor.
- A tapasztalatok szakszerű dokumentálása.
- Kíváncsú törekedni arra, hogy a hallgató tapasztalatot szerezzen különböző életkorú tanulócsoportok tanításában.

4. A mentortanár szerepe és feladata

A gyakorlatot mindvégig mentor segíti a köznevelési intézményben. A **mentor** erre irányuló **szakmai képzést végzett**, megfelelő szintű tanári végzettséggel rendelkező pedagógus, aki legalább **5 éve a pályán dolgozik**. Saját szakterületén kiváló tanár, minimum **3 éves osztályfőnöki gyakorlattal** rendelkezik, s a pályán eltöltött időszak hitelesen bizonyította szakmai fejlődését, fejlődőképességét. A mentorokat minden esetben az iskola vezetése (az igazgató és a munkaközösség vezető) egyetértésével lehet felkérni a feladatra, lehetőség szerint a mentortanári szakvizsgával rendelkező kollégák közül.

4.1. Általános alapelvek

A hallgató **szakmai támogatásáért** a mentor felel, de a hallgató fejlődése érdekében az egész intézmény nyitott és **támogató környezetet** biztosít.

A mentor **szakképzettsége azonos** a tanárjelölt által végzett szakkal.

A féléves gyakorlat során érvényesíteni kell a **fokozatos szakmai önállósodás** elvét, ami azt jelenti, hogy a mentor a gyakorlat első fázisában közösen kialakított fejlődési tervvel, óralátogatással, reflektív elemzéssel és az a tanítás tervezésének, értékelésének és a gyakorlati problémák megoldásának segítségével folyamatos segítséget nyújt. A bevezető fázis része a jelölt által végzett **hospitálás** is, igény szerinti mennyiségben.

4.2. *A mentor által végzett tevékenységek*

- Egyeztetni a hallgatóval a gyakorlat formai kereteit, tartalmát.
- Segíti a hallgatót az iskolai élet egészének megismerésében, támogatja a gyakorlati tudnivalók megszerzésében, valamint a kapcsolatok felvételében és az iskola életébe történő bekapcsolódásban.
- Támogatja és segíti a hallgatót abban, hogy kapcsolatot tudjon kialakítani az iskola társadalmi és szakmai környezetével.
- Segíti a hallgatót a tanulócsoportokkal folytatott munka sajátosságainak, a tanulók tanulással kapcsolatos jellemzőinek megismerésében, bemutatja csoportjait a korábbi évek során készült csoportprofilok alapján.
- Támogatja a hallgatót egyéni fejlődési terve és egyéb dokumentumai elkészítésében.
- A hallgató rendelkezésére bocsátja a tanított tantárgy helyi tantervét, az éves tanmenetet és a szaktárgy tanításához kapcsolódó tankönyveket és egyéb taneszközöket.
- A hospitálás keretén belül lehetőséget biztosít tanórai munkájának megfigyelésére és azok utólagos közös elemzésére.
- A hallgató számára biztosítja az általa vezetett tanórán belül órászletek megtervezését és megvalósítását.
- Támogatja a hallgatót a tanórák tervezésében, szervezésében, az órákra történő felkészülésben.
- Segíti a hallgatót az osztályfőnöki, valamint a szabadidős tevékenységek terén a minél szélesebb körű tapasztalatszerzésben.
- A hallgató által végzett önálló tevékenységek során megfigyeléseket végez, e megfigyelések alapján konstruktív visszajelzéseket ad a hallgató számára.
- Visszajelzést kér a mentor jelenléte nélkül, önállóan tartott óráról, melynek tapasztalatait a hallgatóval együtt elemzik.
- Az egyes tevékenységeket követően reflektív megbeszéléseket folytat a hallgatóval, ennek során bátorítja, ösztönzi és támogatja a hallgatót a saját munkájával kapcsolatos kritikai reflexióra, innovatív eszközök és módszerek alkalmazására, a tanulásközpontú oktatás érvényesítésére, valamint formatív értékelést alkalmazva segíti a hallgató fejlődését.
- Több hallgató közös gyakorlata esetén ösztönzi a hallgatók közti együttműködést, tudásmegosztást.
- A hallgató gyakorlata során tapasztalt súlyos problémák esetén e problémákat jelzi intézménye vezetője számára, valamint az egyetemi képzőhely oktatója/vezetőtanára felé.
- Folyamatos visszajelzéseket ad a hallgató munkájáról a gyakorlat során.
- A félév végén írásban, továbbá egyetlen összegző (ötfokozatú) gyakorlati jeggyel értékeli a hallgató tevékenységét a tanári kompetenciák mentén, figyelembe véve a fejlődési tervben megfogalmazott célok megvalósulását valamint a képzési kimeneti követelmények szempontjait.
- A gyakorlat lezárásakor az igazolólapon aláírásával igazolja a hallgató gyakorlaton végzett tevékenységeit.
- Együttműködik a pedagógusképző felsőoktatási intézmény szakmódszertanos és pedagógia-pszichológia szakos oktatóival, a gyakorlattal kapcsolatos kérdésekben, feladatokban, szükség esetén szakmai segítségért, támogatásért fordul hozzájuk.

- Részt vesz a pedagógusképző intézmény képzési programhoz kapcsolódó minőségfejlesztési folyamataiban.

A gyakorlat folyamán a jelölt igényeihez és rátermettségéhez igazodóan a mentor – egyre ritkuló gyakoriságú támogatással – fokozatosan az önálló munkavégzést segíti.

A minősítést segítheti a jelölt által tartott bemutató foglalkozás és (amennyiben erre lehetőség van) az ehhez kapcsolható, a félév alatt egyszeri személyes konzultáció is (a mentor, a jelölt és az egyetem részéről a szak módszertan, gyakorlóiskolai vezetőtanár, valamint a pedagógia és a pszichológia szakterületek minimálisan egy képviselője részvételével).